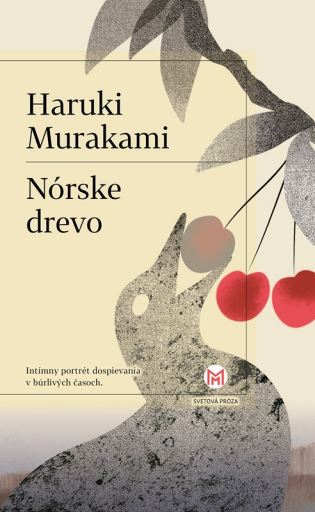

Haruki Murakami

Nórske drevo

Intímny portrét dospievania
v búrlivých časoch.

SVETOVÁ PRÓZA

SVETOVÁ PRÓZA

Haruki
Murakami

Nórske
drevo

Z japončiny preložila
DANA HASHIMOTO

slovarť

Copyright © 1987 by Harukimurakami Archival Labyrinth

Originally published by Kodansha Ltd.

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2026

Translation © Dana Hashimoto 2026

ISBN 978-80-566-6044-7

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Mnohým festivalom

Prvá kapitola

Mal som tridsaťsedem rokov a sedel som v Boeingu 737. Obrovské lietadlo prudko klesalo cez hrubú vrstvu ťažkých mračen, práve sa chystalo pristáť na hamburskom letisku.

Padal studený dážď, zem bola tmavá. Mrazivý novembrový dážď ju sfarboval dočierna, technici v pršiplášťoch, vlajky na streche fádnej letiskovej budovy, reklamný pútač firmy BMW a všetko ostatné pôsobilo ako pozadie na bezútešnom obraze maliara flámskej školy.

Ach jaj, zase Nemecko, povzdychol som si.

Len čo lietadlo dokončilo pristávací manéver, upozornenie na zákaz fajčenia zhaslo a z reproduktorov sa začala šíriť tichá náladová hudba. *Norwegian Wood* od Beatles v sladákovom podaní akéhosi orchestra. Tá melódia ma ako vždy znepokojila. Nie, vlastne nie, tentoraz ma vyviedla z miery oveľa väčšmi, takmer som vyletel z kože.

Predklonil som sa, oboma rukami som si chytil hlavu, aby sa mi nerozletela, a celý som stuhol. Prišla ku mne nemec-ká letuška a po anglicky sa ma spýtala, či sa necítim dobre.

Je mi fajn, len sa mi trochu zatočila hlava, odvetil som.

„Naozaj ste v poriadku?“

„Naozaj, ďakujem,“ prikývol som.

Milo sa usmiala a odišla.

Melódiu vystriedala skladba Billyho Joela. Zdvihol som hlavu k oblohe, pozoroval som temné mraky vznášajúce sa nad Severným morom a v duchu som si premietal všetko, o čo

som v živote doteraz prišiel: stratené roky, ľudia, ktorí buď zomreli, alebo mi zmizli zo života, nenaplnené túžby.

Po celý čas, až kým lietadlo úplne nezastavilo, ľudia si nezačali rozopínať bezpečnostné pásy a vyberať tašky a kabáty z úložných priestorov nad hlavami, som v duchu stál na tej lúke. Vdychoval som vôňu trávy, vietor mi ofukoval tvár a vtáky čvirikali. Bola jeseň roku 1969, čochvíľa som mal mať dvadsať...

Opäť ku mne podišla tá letuška, posadila sa vedľa mňa a spýtala sa, či ma to už prešlo.

„Už som v poriadku, ďakujem. Len mi je trochu smutno (It's all right now, thank you. I only felt lonely, you know.),“ vysvetlil som jej s úsmevom.

Čo už, vzdychol som v duchu.

„Well, I feel same way, same thing, once in a while. I know what you mean (Áno, aj mne sa to občas stáva. Rozumiem vám.),“ prikývla súhlasne. Vstala a otočila ku mne svoju krásne usmiate tvár. „I hope you'll have a nice trip. Auf Wiedersehen! (Šťastnú cestu a dovidenia.)

„Auf Wiedersehen!“ odzdravil som.

Tú lúku si dokážem živo predstaviť aj dnes, po osemnástich rokoch. Niekoľko dní mrholilo, dážď zmyl všetok prach, ktorý sa počas leta usadil na stráni a teraz sa tam zelenal hustý, bujný porast; októbrový vietor kolísal klasmi ozdobnice čínskej na všetky strany a na ľadovomodrej oblohe akoby viseli nehybné podlhovasté oblaky.

Nebo bolo také modré, že ma pri pohľade naň rozboleli oči. Vietor sa preháňal po lúke, jemne jej rozvieval vlasy a strácal sa v lese. V korunách stromov ševelilo lístie a v diaľke brechal pes. Znelo to slabo a tlmene, akoby odkiaľsi z brány do iného sveta. Inak sme tam nepočuli nič. Žiadne iné zvuky k nám nedoliehali. Nikto okolo nás neprešiel. Videli sme len

dva červené vtáky, vzlietli z lúky a leteli k lesu, akoby ich niečo vyľakalo.

Kráčali sme a Naoko mi rozprávala o studni.

Pamäť je niečo veľmi zvláštne. Keď som na tej lúke vtedy skutočne bol, okolitú prírodu som si takmer vôbec nevšímal. Nepripadala mi nijako zvlášť zaujímavá a ani vo sne by mi nenapadlo, že si ju budem aj po osemnástich rokoch podrobne pamätať.

Pravdupovediac, vtedy mi bola nejaká príroda a podobne úplne ľahostajná. V tom čase som rozmýšľal o sebe a o krásnej žene kráčajúcej po mojom boku, o nás dvoch a potom zase o sebe. Bol som vo veku, keď sa všetko, čo človek vidí, cíti či o čom rozmýšľa, napokon zakaždým vracia k nemu samému ako bumerang. Navyše som bol zamilovaný, a preto som sa nachádzal v nesmierne komplikovanom duševnom rozporení. Nemal som kedy kochať sa okolitou krajinou.

Teraz sa mi však tá lúka vybaví prvá: vôňa trávy, mierne chladivý vánok, lúnia horského hrebeňa, brechanie psa, toto si v duchu predstavím najprv. Úplne jasne.

Tieto obrazy sú také jasné, že mám pocit, že stačí natiahnuť ruku a jeden po druhom ich nahmatám prstami. No nevidím tam nijakého človeka. Nikto tam nie je. Ani Naoko, ani ja. Rozmýšľam, kam sme sa podeli. A ako sa len môže niečo také stať. Kam sa stratilo to, čo nám obom pripadalo také dôležité, ona a moje vtedajšie ja, môj svet, kam to všetko zmizlo...? Nie, momentálne si nedokážem vybaviť ani jej tvár. Vidím len prázdnu krajinu bez ľudí.

Samozrejme, ak sa dostatočne dlho sústredím, Naokinu tvár si viem predstaviť. Drobné studené ruky, jemné na dotyk, krásne rovné vlasy, mäkké okrúhle uši a pod jedným lalôčikom materské znamienko, elegantný kabát z ťavej kože, ktorý si v zime často obliekala, ako hľadela človeku priamo, uprene

do očí, keď sa na niečo spýtala, jej hlas, ktorý sa občas, za istých okolností rozochvel (akoby rozprávala niekde na kopci pri silnom vetre), ak si tieto dojmy vylovím z pamäti, zrazu si predstavím jej tvár.

Najskôr ju uvidím z profilu. Asi preto, lebo sme stále kráčali vedľa seba. Preto si najprv vždy spomeniem, ako vyzerala z profilu. Potom sa otočí tvárou ku mne, usmeje sa, mierne kývne hlavou, prehovorí a pozrie mi do očí. Akoby hľadala tieň akejsi drobnej rybky, ktorá sa mihla na dne priezračnej studničky.

Chvíľu však trvá, kým si Naokinu tvár takto vybavím v pamäti. A s pribúdajúcimi rokmi mi to trvá čoraz dlhšie. Smutné, no je to tak. Najprv mi stačilo päť sekúnd, aby som sa na ňu rozpamätal, neskôr mi to trvalo desať, tridsať sekúnd, potom minútu a tak ďalej. Predlžuje sa to ako tieň za súmraku. No a napokon aj ju zrejme pohltí temnota noci. Áno, moja pamäť sa evidentne od Naoko neustále vzdďaľuje. Presne tak ako sa ja vzdďaľujem od svojho vtedajšieho ja. Len tá krajina, tá októbrová lúka sa mi opakovane vynára v pamäti ako nejaká symbolická filmová scéna a neúprosne, vytrvalo mi kope do jednej časti duše: „Hej, ty, vstávaj, ešte som tu, vstávaj, zobuď sa, skús pochopiť, prečo som stále tu!“ Nebolí to. Vôbec to nebolí. Pri každom kopnutí to však tlmene buchne. No napokon sa zrejme stratí aj to buchnutie. Tak ako všetko.

Lenže v lietadle spoločnosti Lufthansa na hamburskom letisku sa mi tá spomienka vynárala v mysli oveľa dlhšie a silnejšie než zvyčajne: „Zobuď sa a konečne pochop!“

A práve preto píšem tieto riadky. Som totiž jedným z tých, ktorí musia najprv niečo vyjadriť slovami a tie potom zapísať, aby konečne čosi pochopili.

O čom to vtedy Naoko rozprávala?

Aha, o poľnej studni. Neviem, či tá studňa naozaj existovala. Možno to bola len nejaká predstava alebo kód, ktorý sa

zrodil v Naokinej mysli, ako mnohé iné, čo si počas tých neútešných dní vykonštruovala v hlave. Ja som si však potom, keď mi o tej poľnej studni porozprávala, už tú lúku nedokázal predstaviť bez studne. Aj keď som ju v skutočnosti nikdy nevidel, napriek tomu som si ju zapamätal ako dokonalú súčasť tej krajiny. Dokonca ju viem aj podrobne opísať. Nachádza sa na konci lúky, kde sa začína les, čiže presne na rozhraní lúky a lesa. Tmavú, asi meter širokú jamu šikovne zakrýva tráva; nie je ani oplotená, ani ohradená nejakým vyšším kameným múrikom. Skaly pri nej nadobudli čudnú krémovú farbu, lebo na ne neustále praží slnko a prší, niektoré už popraskali a rozpadávajú sa.

Vidím drobné zelené jašteričky, ako sa v medzerách medzi kameňmi svižne strácajú v zemi. Nakláňam sa nad tú jamu, ale nič v nej nevidím. Jedno však viem naisto, je veľmi hlboká. Priam nepredstaviteľne hlboká, plná nesmierne hustej temnoty, tmavej ako všetky temnoty sveta zmiešané dokopy.

„Je naozaj, naozaj hlboká, chápeš?“ zdôrazňovala Naoko, starostlivo voliac slová.

Občas takto rozprávala. Pomaly, akoby hľadala vhodný výraz.

„Fakt hlboká. A nikto nevie, kde presne sa nachádza. No je isté, že je niekde tu.“

S rukami vo vreckách na tvídovom saku mi pozrela do tváre a milo sa usmiala, akoby tým chcela potvrdiť svoje slová.

„Nuž ale to je potom veľmi nebezpečné, nie?“ namietol som. „Kdesi tu je hlboká studňa, ale nikto nevie kde. To je ale...! Keby do nej niekto spadol, ani by sa mu nedalo pomôcť.“

„Asi nie. Stačí jeden krok a čľup, je po ňom.“

„Stáva sa to?“

„Občas. Asi tak raz za dva-tri roky. Zrazu sa niekto stratí a nikto ho nemôže nájsť. Miestni potom hovoria, že určite spadol do studne.“

„To teda nie je príjemný spôsob smrti,“ zhodnotil som.

„Je to strašné,“ prikývla a rukou si zmietla stebielko trávy zo saka. „Človek má šťastie, ak si pri páde napríklad zlomí väzy, a teda zomrie rýchlo, ale ak si len vytkne členok, potom mu naozaj niet pomoci. Nikto ho nezačuje, aj keby neviemako hlasno kričal, a šanca, že by ho niekto našiel, je nulová, tam dolu sa to hemží stonožkami a pavúkmi, povalujú sa tam kosti tých, čo tam skonali predtým, všade je tma a vlhko. A nad sebou vidí len kruh svetla, malý ako miniatúrny zimný mesiačik. Na takom mieste človek umiera sám, pomaly a nezvratne.“

„Už len pri tej predstave mi dupkom vstávajú vlasy,“ priznal som. „Niekto by tú studňu mal nájsť a riadne ohradiť.“

„Lenže nikto ju nevie nájsť. Preto nesmieš nikdy vybočiť z vychodenej cestičky.“

„To veru nevybočím!“

Naoko vytiahla ľavú ruku z vrecka a chytila ma za ruku.

„Tebe to ani nehrozí. Ty sa ničoho nemusíš obávať. Ty do studne nespadneš, aj keby si tu chodil krížom-krážom poslepiačky za temnej noci. A ani ja, kým som takto prepojená s tebou.“

„Určite?“

„Určite!“

„Ako to vieš?“

„Viem to. Jednoducho to viem.“ Naoko mi pevne stískala ruku.

Chvíľu sme mlčky pokračovali v ceste. Ticho sme kráčali. „Ja také veci vycítim. Nie je v tom nič racionálne, jednoducho mám pre to zmysel. Napríklad keď sa ťa takto pevne držím, ničoho sa nebojím. Netrúfne si na mňa ani zlo, ani temné sily.“

„Tak potom je to jednoduché. Ostaneme spolu,“ zhrnul som.

„Vážne?“

„Samozrejme.“

Naoko zastala. Aj ja som zastal. Položila mi ruky na plecía a zahľadela sa mi priamo do očí. Na dne zreničiek jej vírila akási hustá čiernota. Tým svojím čarovným pohľadom mi dlho pozerala hlboko do duše. Potom sa vystrela a jemne mi priložila líce k tvári. To neskutočne nežné a krásne gesto ma na chvíľu chytilo za srdce.

„Ďakujem,“ hlesla. „Som nesmierne šťastná, že si to povedal. Naozaj.“ Smutne sa usmiala. „Ibaže sa to nikdy nestane.“

„Prečo?“

„Lebo to nie je možné. Lebo sa to nesmie stať. Lebo...“ začala, ale odmlčala sa a vykročila dopredu. Zdalo sa mi, že jej v hlave víria rôzne myšlienky, nechcel som ju rušiť, a tak som len mlčky kráčal vedľa nej.

„Pretože by to bolo nesprávne od teba aj odo mňa,“ prehovorila o hodnú chvíľu neskôr.

„V akom zmysle nesprávne?“ spýtal som sa jej ticho.

„Nuž, jeden nemôže večne chrániť toho druhého. Dajme tomu že sa za teba vydám. Zamestnáš sa vo firme. Kto ma ochráni, keď odídeš do práce? Keď odcestuješ na služobnú cestu? Čo mám k tebe ostať nadosmrti pripútaná a nepohnúť sa od teba ani na krok? To by nebolo fér. Niečo také sa predsa nedá nazvať vzťah, nie? Jedného dňa ma budeš mať dosť. Povieš si: Čo je to za život? Neustále strážiť túto ženu! To by som nechcela. Tým sa svojho problému nezbavím.“

„Hádam to nebude trvať celý život,“ namietol som a vzal som ju do náručia. „Raz sa to skončí. A potom môžeme o tom znovu porozmýšľať. Že ako ďalej, chápeš? Potom možno pomôžeš ty mne. Nežijeme predsa podľa nejakého predurčeného programu. Ty ma teraz potrebuješ, dobre, budem ti oporou, a hotovo. No a čo? Prečo sa pozeráš na všetko tak nekompromisne? Nebuď taká tvrdohlavá. Všetko berieš príliš vážne, preto to takto vidíš. Uvoľni sa, uľaví sa ti.“

„Prečo mi to hovoríš?“ spýtala sa hrozivo chladným hlasom.

Podľa toho tónu mi bolo jasné, že som zrejme povedal niečo hlúpe.

„Prečo to hovoríš?“ zopakovala, hľadiac do zeme. „Viem, že sa mi uľaví, keď sa trochu uvoľním. Načo mi hovoríš takéto zbytočnosti? Len si to predstav! Keby som sa uvoľnila, tak sa rozpadnem. Odjakživa som takáto a ani teraz sa neviem správať inak. Ak sa raz uvoľním, už nikdy nebudem sama sebou. Rozpadnem sa na kúsky a tie sa rozletia na všetky strany. Prečo to nechápeš? Ak tomu nerozumieš, ako môžeš tvrdiť, že sa o mňa postaráš?“

Mlčal som.

„Je to so mnou oveľa horšie, ako si myslíš. Temno, chlad, zmätok... Počuj, prečo si sa so mnou vtedy vyspal? Prečo si ma nenechal na pokoji?“

Kráčali sme priam hrozivo mlkvým borovicovým lesom. Na ceste sa povalovali na kosť vysušené mŕtvolky cikád, uhybnutých koncom leta; vrždali nám pod nohami. Pomaly sme s Naoko kráčali tým borovicovým lesom a stále sme sa pozerali pod nohy, akoby sme niečo hľadali.

„Prepáč,“ povedala a jemne mi stisla rameno. Niekoľkokrát pokrútila hlavou. „Nechcela som ti ublížiť. Zabudni na to, čo som povedala. Mrzí ma to. Vlastne som sa hnevala len sama na seba.“

„Myslím, že ti ešte dobre nerozumiem,“ vzdychol som. „Nie som nijako zvlášť bystrý, dlho mi trvá, kým mi niečo dopne. Dožiť mi viac času, určite ťa pochopím, určite ti porozumiem viac než ktokoľvek iný.“

Zastali sme a započúvali sme sa do ticha – špicou topánky som kotúľal po zemi mŕtve cikády alebo šišky, alebo som pomedzi koruny stromov pozeral na oblohu. Naoko mala obe ruky vo vreckách saka, na nič nepozerala a sústredene o čomsi rozmýšľala.

„Počuj, Watanabe, miluješ ma?“

„Samozrejme,“ uistil som ju.

„A splníš mi dve želania?“

„Aj tri.“

Zasmiala sa a zavrtila hlavou. „Stačia dve. Dve mi úplne postačia. Takže, ako prvé si želim, aby si pochopil, že som ti nesmierne vďačná, že si ma prišiel navštíviť. Veľmi ma to teší, nesmierne mi to pomáha. Naozaj, aj keby to tak nevyzeralo.“

„Prídem zas,“ prisľúbil som. „A to druhé?“

„Aby si si ma pamätal. Zapamätáš si, že som bola na svete a že som takto stála vedľa teba?“

„Samozrejme, vždy si to budem pamätať,“ odvetil som.

Nepovedala nič, len sama vykročila dopredu. Jesenné lúče prenikali pomedzi konáre a mihotali sa jej na pleciach po saku. Niekde opäť zabrechal pes, no tentoraz akoby o niečo bližšie. Naoko vyšla po mierne šikmej ceste na malý kopec, prešla popri lese a svižným krokom sa pustila dolu po nízkom svahu. Šiel som asi dva-tri kroky za ňou.

„Poď sem, nezabúdaj, že tam niekde môže byť tá studňa,“ prihovoril som sa jej chrbtu. Zastavila sa, milo sa usmiala a jemne sa mi zakvačila do ramena. Zvyšok cesty sme šli bok po boku.

„Naozaj na mňa nikdy nezabudneš?“ spýtala sa ticho, ako-by šeptom.

„Nikdy na teba nezabudnem,“ sľúbil som jej. „Ako by som na teba mohol zabudnúť?“

*

Spomienky však pomaly a isto blednú a ja som už na mnohé zabudol. Keď tu teraz pátram v pamäti a zaznamenávam svoje zážitky, občas ma premkne hrozná neistota. Bojím sa, či som neprišiel o najdôležitejšie časti svojej pamäti. Či niekde v sebe nemám nejaké temné miesto, nazvime ho napríklad

očistec pamäti, kde sa hromadia všetky moje dôležité spomienky a menia sa na mäkké bahno.

Tak či onak, momentálne si pamätám iba toto; momentálne pevne zvieram na hrudi svoje neúplné vyblednuté spomienky, ktoré blednú a blednú, a píšem ďalej, akoby som cmúľal ohlodanú kosť. V opačnom prípade by som nedodržiaval to, čo som sľúbil Naoko.

Dávnejšie, keď som bol ešte mladý a všetko som si pamätal oveľa jasnejšie, som sa niekoľkokrát pokúšal o Naoko napísať. Vtedy sa mi však nepodarilo zosmoliť ani jeden jediný riadok. Vedel som, že neskôr mi písanie pôjde akoby samo od seba, ibaže ten prvý riadok som nie a nie napísať. Všetko sa mi zdalo až príliš jasné, no nemal som ani potuchy, čím začať. Ako pri príliš podrobných mapách: občas ich nevieme použiť, lebo sú až príliš detailné. Podľa mňa taká nedokonalá nádoba, akou je text, uchová jedine neúplné spomienky a neúplné túžby. A čím väčšími mi blednú spomienky na Naoko, tým lepšie ju chápem. Teraz už rozumiem aj tomu, prečo ma prosila, aby som na ňu nezabudol. Naoko to, samozrejme, všetko vedela. Preto ma vtedy priamo požiadala: „Nikdy na mňa nezabudni! Zapamätaj si, že som bola na svete...“

Pri tomto pomyslení je mi priam neznesiteľne smutno. Uvedomujem si, že Naoko ma nikdy nemala rada.

Druhá kapitola

Dávno, pradávo, hoci v skutočnosti asi len pred dvadsiatimi rokmi, som býval na internáte. Mal som osemnásť a práve som nastúpil na vysokú školu. Tokio som vôbec nepoznal, navyše som mal prvý raz bývať sám, rodičia sa o mňa báli, a tak mi našli toto internátne bývanie. Na internáte som mal zabezpečenú stravu aj všetko potrebné, preto si naši mysleli, že si tam už nejako poradí aj sveta neznalý osemnásťročný mladík. Samozrejme, súviselo to aj s peniazmi. Internátne bývanie stálo podstatne menej než podnájom pre jedného. Stačí vám matrac a lampa, nič iné nemusíte kupovať. Ja som skôr túžil po prenajatom byte, aby som si mohol pohodlne žiť sám, keď som si však zrátal zápisné na súkromnú univerzitu, školné a peniaze, ktoré mi rodičia mesačne posielali na živobytie, nemohol som žiadať viac. Takže nakoniec mi vlastne už ani nezáležalo na tom, kde budem bývať.

Ten internát sa nachádzal v Tokiu, na kopci s pekných výhľadom. Stál na rozľahlom pozemku a obkolesoval ho vysoký betónový múr. Keď ste prešli cez bránu, ocitli ste sa pred obrovskou, minimálne stopäťdesiatročnou zelkovou. Keď ste sa postavil pod ňu a pozreli hore, videli ste len jej zelené lístie, ktoré vám úplne zacláňalo výhľad na oblohu.

Okolo zelkovej sa oblúkom vinul betónový chodník, ktorý za ňou znovu pokračoval rovno cez celý dvor. Po oboch stranách chodníka stáli rovnobežne vedľa seba dve železobetónové dvojposchodové budovy. Tie svojou výškou a množstvom okien vzbudzovali dojem, že tu niekto buď prestaval

bytové domy na väznicu, alebo väznicu na bytové domy. Ne pôsobili však ani špinavo, ani nijako pochmúrne. Z otvorených okien sa ozýval hluk z rádia. Závesy na všetkých oknách mali rovnakú krémovú farbu, lebo na takej najmenej vidieť vyblednutie od slnka. Keď ste po chodníku zamierili rovno, prišli ste k poschodovej hlavnej budove. Na prízemí sa nachádzala jedáleň a veľké spoločné kúpele, na poschodí prednášková sála, niekoľko zasadacích siení a miestnosť pre významných hostí, hoci neviem, na čo presne ju používali. Vedľa hlavnej budovy stál tretí internát, tiež dvojposchodový. Mali sme tam aj veľkú záhradu, na zelenom trávniku sa prudko točili postrekovače a snečné lúče sa lámali v prúdoch vody. Za hlavnou budovou sa nachádzalo bejzbalové a zároveň futbalové ihrisko a vedľa neho šesť tenisových kurtov. Skrátka všetko, po čom len srdce túži...

Jedinou závažnou otázkou v súvislosti s internátom boli nejasnosti okolo jeho vlastníkov. Riadila ho akási záhadná príspevková organizácia, ktorej ústrednou postavou bol istý pravicový extrémista a jeho spôsob riadenia bol – podľa môjho názoru, samozrejme – dosť pochybný. Človek to pochopil viac-menej hneď, keď si prečítal informačnú brožúrku pre prvákov a internátny poriadok: „Vynakladáme maximálne úsilie na správnu výchovu a rozvoj ľudských zdrojov pre našu vlasť.“ Navonok hlásali, že internát založila skupina podnikateľov, ktorých táto myšlienka oslovila, preto naň poskytli finančné prostriedky, no ako to už býva, skutočné dôvody boli nejasné a neprehľadné. Pravdu nepoznal nikto. Niektorí vraveli, že išlo čisto o daňovú kľučku, iní zase, že sa v tomto prípade niekto pod zámienkou založenia internátu podvodným spôsobom zmocnil lukratívneho pozemku. A niektorí dokonca tvrdili, že sa za tým skrýva niečo ešte oveľa horšie. Podľa nich sa mali z obyvateľov internátu vychovať členovia ilegálnej politickej a podnikateľskej skupiny.

A naozaj, na internáte fungovalo niečo ako elitný klub najlepších študentov so zvláštnymi výhodami, podrobnosti som nepoznal ani ja, ale údajne niekoľkokrát mesačne usporadúvali semináre za účasti zakladateľa internátu a členovia klubu si vraj vôbec nemuseli robiť starosti o to, či si po škole nájdu prácu. Nedokážem posúdiť, ktorá z týchto teórií je správna, no všetky majú spoločné jedno: vyzeralo to akosi pochybne.

Nuž ale ja som na tomto pochybnom internáte prežil dva roky, a to od jari 1968 do jari 1970. Keby sa ma niekto spýtal, prečo som strávil na takom podozrivom mieste až dva roky, nevedel by som mu odpovedať. V každodennom živote v podstate ani nezáležalo na tom, či išlo o pravičiarov alebo ľavičiarov, pokrytcoov či darebákov.

Na internáte sa každý deň začínal slávnostným vztýčením štátnej vlajky. Samozrejme, púšťali aj hymnu. Vztyčovanie vlajky je totiž neodmysliteľne spojené so štátnou hymnou, tak ako športové správy s pochodovými melódiami.

Vlajkový stožiar sa nachádzal uprostred nádvorja, aby naň dovideli študenti zo všetkých okien na všetkých internátnych budovách. Vztyčovať vlajku mal za úlohu vedúci východného krídla internátu (čiže časti, kde som býval). Bol to vysoký, asi šesťdesiattriročný muž s prenikavým pohľadom. Očividne tvrdé vlasy mal pretkané šedinami. Na opálenom krku sa mu vynímala dlhá jazva. Povrávalo sa, že je absolventom dôstojníckej akadémie pozemnej armády Nakano, ale nie som si tým istý.

Vedľa neho stával študent poverený asistovaním pri vztyčovaní vlajky. Tohto študenta nikto poriadne nepoznal. Mal vyholenú hlavu a stále nosil uniformu. Nevedel som, ako sa volá, ani v ktorej izbe býva. Nikdy som ho nestretol ani v jedálni, ani v spoločnej kúpeľni. Nebolo jasné, či vôbec niekde

študuje. Nuž ale nosil študentskú uniformu, takže asi niekde študoval. Inak si to neviem vysvetliť. Na rozdiel od pána Akadémia Nakano bol nízkej postavy, trochu pri sebe a mal bielu pokožku. Táto mimoriadne čudná dvojica každé ráno o šiestej vztyčovala na nádvorí štátnu vlajku.

Keď som sa nastahoval do internátu, často som zo zvedavosti vstával o šiestej, aby som túto zvláštnu vlasteneckú ceremóniu mohol sledovať. Tí dvaja sa zjavili na nádvorí takmer v rovnakej chvíli, ako zaznel časový signál danej hodiny v rádiu. Školská uniforma mal na sebe, samozrejme, študentskú uniformu a čierne kožené topánky; Akadémia Nakano zas vetrovku a biele tenisky. Školská uniforma niesol v rukách škatuľku z paulovniového dreva. Akadémia Nakano si priniesol prenosný prehrávač Sony. Položil ho ku stojanu na vlajkovú žrd. Uniforma otvoril paulovniovú škatuľku. Vnútri sa nachádzala dôkladne poskladaná štátna vlajka. Uniforma ju úctivo odovzdal do rúk Nakanovi. Ten ju pripevnil na lanko. Uniforma stisnutím gombíka zapol prehrávač.

Vlajka plynulo stúpala hore po žrdi. Približne pri slovách „drobné kamienky...“ sa nachádzala asi v polovici žrde a pri „až do...“ sa zastavila hore na vrchole. Tí dvaja sa vystreli, postavili sa do pozoru a pozreli hore na vlajku. Za slnečného počasia a pri priaznivom vetre sa mi ten výjav celkom páčil.

Ceremónia večerného spúšťania vlajky prebiehala približne rovnako, ale presne v opačnom poradí. Vlajku plynulo spustili po žrdi a potom ju vložili do paulovniovej škatuľky. Na noc sa štátna vlajka nevyvesovala.

Nikdy som nepochopil, prečo ju na noc zvesovali. Štát predsa funguje aj v noci a aj mnoho ľudí pracuje v noci: údržbári vlakových tratí, taxikári, hostesky v baroch, hasiči na nočných zmenách či strážnici v budovách, zdalo sa mi akosi nefér, že tí, čo pracujú v noci, sa nemôžu spoliehať na ochranu štátu. No možno to v skutočnosti nič neznamenal. Asi si to